

Μακεδονικά

Vol 3 (1956)

Ο Φραγκίσκος Μοροζίνι, η Κασσάνδρα, η Καβάλλα και η Θάσος: αι διενεργηθήσαι κατ' αυτών επιδρομαί

Κ. Δ. Μέρτζιος

doi: [10.12681/makedonika.1093](https://doi.org/10.12681/makedonika.1093)

Copyright © 2015, Κ. Δ. Μέρτζιος

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

To cite this article:

Μέρτζιος Κ. Δ. (1956). Ο Φραγκίσκος Μοροζίνι, η Κασσάνδρα, η Καβάλλα και η Θάσος: αι διενεργηθήσαι κατ' αυτών επιδρομαί. *Μακεδονικά*, 3, 1-7. <https://doi.org/10.12681/makedonika.1093>

Ο ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ ΜΟΡΟΖΙΝΙ
Η ΚΑΣΣΑΝΔΡΑ, Η ΚΑΒΑΛΛΑ ΚΑΙ Η ΘΑΣΟΣ
ΑΙ ΔΙΕΝΕΡΓΗΘΕΙΣΑΙ ΚΑΤ' ΑΥΤΩΝ ΕΠΙΔΡΟΜΑΙ

Ὁ εἰκοσιπενταετής διὰ τὴν ἄμυναν τῆς Κρήτης ἀγών, ὁ ὁποῖος κατέληξε μὲ τὴν ὀλοσχερῆ ἀπώλειαν (1669) τῆς μεγαλονήσου, εἶχε σοβαρῶς ἐξαντλήσει τὰς δυνάμεις τῆς Ἑνετικῆς Ἀριστοκρατίας, ἡ ὁποία ὅμως, ἵνα ἀνακτήσῃ τὸ ἀπολεσθὲν γόητρον, προητοίμασε μετ' ὀλίγα ἔτη τὴν ἐκστρατείαν διὰ τὴν ἀνακατάληψιν τῶν χαθέντων ἐδαφῶν. Παρεσκεύασε πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἰσχυρὸν στόλον, τοῦ ὁποῖου τὴν ἀρχηγίαν ἀνέθεσεν εἰς τὸν Φραγκίσκον Μοροζίνι. Οὗτος ἀπέπλευσεν ἐκ Βενετίας τὴν 10ην Ἰουνίου 1684, προπεμφθεὶς ἐνθουσιωδῶς ἀπὸ τοὺς κυβερνῶντας καὶ τὸν λαόν. Τὸν ἐνετικὸν στόλον ἐνίσχυσαν καὶ πολεμικά τινα τοῦ Πάπα, τῆς Μάλτας καὶ τοῦ Δουκὸς τῆς Τοσκάνας. Ὅτε κατέπλευσεν ἡ ἰσχυρὰ αὕτη μοῖρα εἰς Κέρκυραν, τὴν 7ην Ἰουλίου 1684, ἀπετελεῖτο ἀπὸ 38 γαλέρας, 22 ἄλλα πλοῖα καὶ 6 μεγάλας γαλέρας (γαλεάτσα). Ἐκεῖθεν ἐξώρμησε κατὰ τῆς Λευκάδος, τὴν ὁποίαν μετὰ βραχεῖαν πολιορκίαν κατέλαβον αἱ συμμαχικαὶ δυνάμεις. Περὶ τὰ τέλη Ἰουλίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας κατελήφθη καὶ ἡ Πρέβεζα.

Ἀποπλέον ἐκ Βενετίας ὁ Μοροζίνι, παρέλαβε μεθ' ἑαυτοῦ ἑκατὸν χιλιάδας τζεκίνια καί, ἐπειδὴ εἶχε μείνει σχεδὸν κενὸν τὸ δημόσιον ταμεῖον, ἡ δὲ ἐκστρατεία ἀφ' ἐτέρου θὰ ἀπῆται πολλὰ χρήματα διὰ τὴν πληρωμὴν τῶν μισθοφόρων, τῶν ὑπηρετούντων ὑπὸ τὴν σημαίαν τοῦ Ἁγίου Μάρκου, ἡ Ἑνετικὴ γερούσια ἠναγκάσθη νὰ παραχωρήσῃ τὸν τίτλον τοῦ εὐγενοῦς εἰς τρεῖς δεκάδας οἰκογενειῶν εὐπόρων ἔναντι καταβολῆς ὄρισμένου ποσοῦ. Ταῦτα ἔχων ὑπὸ σημείωσιν ὁ Μοροζίνι, ἐσκέφθη νὰ προσπορισθῇ τὰ ἀναγκαιούνητα χρήματα διὰ τῆς ἐπιβολῆς ἐτησίως συνεισφορᾶς ἐπὶ τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ πρὸς τοῦτο ἀπέσπασε μίαν ἐλαφρὰν μοῖραν, ἡ ὁποία περιῆλθε τὰς νήσους καὶ ἠξίωσε νὰ καταβάλλουν αὐταὶ ἐτησίως ποσὰ καταπληκτικά.

Εἰς τὴν δέσμη 1129 τοῦ Ἀρχείου τοῦ γενικοῦ κατὰ θάλασσαν προνοητοῦ ἀνεύρομεν λεπτομερῆ κατάλογον φορολογικόν, ἀναφερόμενον εἰς τὸ ἔτος 1694. Δὲν γνωρίζομεν τὰ ποσά, ποὺ ἐπλήρωνον ἀπὸ τὸ 1684, ὅτε ἀπεστάλη ἡ ναυτικὴ ἐκ Πρεβέζης μοῖρα. Τὸ ἔγγραφον τῆς 15ης Ἰανουαρίου

1694 λέγει : «'Επὶ τοῦ ναυάρχου Μοτσενίγο ηῦξήθησαν «τὰ χαράτσια», πὸν ἐπλήρωνον ἐτησίως τὰ νησιὰ εἰς 180 χιλιάδας ρεάλια, πλὴν οἱ φόρου ὑποτελεῖς, προσθέτει τὸ ἔγγραφον, ἠδυνάτουον νὰ καταβάλλουον τὰ ποσὰ τῆς φορολογίας καὶ ὁ Μοροζίνι βραδύτερον τὰ εἶχεν ὑποβιβάσει εἰς ρεάλια 91.700 καὶ τὸ 1694 εἰσεπράχθησαν μόνον 68311 παρ' ὄλας τὰς καταβληθείσας πιέσεις». «'Εδωκα καὶ πάλιν, λέγει ὁ ναύαρχος, αὐστηρὰς διαταγὰς εἰς ὄλους τοὺς δημογέροντας, ἀπειλῶν αὐτοὺς διὰ τιμωρίας, ἂν δὲν εἰσπράξουον τὸ δι' ἐκάστην νῆσον ὀρισθὲν ποσόν. Μεταξὺ τῶν νήσων, πὸν ὀφείλουον, εἶναι καὶ ἡ Σκόπελος, πὸν εἶναι εὐφορωτάτη καὶ φορολογεῖται μὲ ρεάλια 10.400, ἐπλήρωσε δὲ μόνον 5000. Τὸ «χαράτσι» εἰσεπραττετο ἐν ἀρχῇ ὑπὸ ἀπεσταλμένου τοῦ ναυάρχου. Κατόπιν, ἐπὶ τῶν ναυάρχων Κ ο ρ ρ ἔ ρ ο καὶ Μ ο τ σ ε ν ἱ γ ο, ἀνετέθη ἡ εἰσπραξις εἰς τὸν Γάλλον Διοδέ, ὅστις πλέον ὑπὸ γαλλικὴν σημαίαν περιήροχετο τὰς νήσους καὶ εἰσέπραττε τὰ «χαράτσια» καταθέτων τὰ χρήματα εἰς τὸ Ταμεῖον Μήλου, ὀπόθεν τὰ παρελάμβανε τὸ Ταμεῖον τοῦ στόλου. Πολλὰ νῆσοι, διὰ νὰ πληρώσουον τὰ ὀφειλόμενα, πρέπει νὰ περιμένουον ὄχι μόνον τὴν ἐσοδείαν ἀλλὰ καὶ τὴν πώλησιν τῶν προῖόντων. Ὁ διορισμὸς εἰσπρακτόρων εἰς κάθε νῆσον δὲν συμφέρει οὔτε συμφέρει νὰ ἀναλάβουον τὴν εἰσπραξιν οἱ κατὰ τόπους δημογέροντες, πρὸς οὓς προέτεινα ποσοστὸν 2 % ἐπὶ τῶν εἰσπράξεων, διότι διὰ τὸν φόβον τῶν τουρκικῶν πλοίων καὶ τῶν χριστιανῶν κουρσάρων καθίσταται δύσκολος ἡ ἀσφαλὴς μεταφορὰ τοῦ χρήματος. Πᾶσαι αἱ φόρου ὑποτελεῖς νῆσοι, καταλήγει τὸ ἔγγραφον, δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ πληρώνουον ἐτησίως πλέον τῶν 60 - 70 χιλιάδων ρεαλίων, διότι ἐκτὸς τῆς πτωχείας των, ὑπόκεινται καὶ εἰς πολλὰς βιαιοπραγίας καὶ ἀφαιμάξεις ἐκ μέρους τῶν Τούρκων καὶ ἐκ μέρους τῶν χριστιανῶν κουρσάρων, ἔτι δὲ καὶ ἐκ μέρους διαφόρων πειρατικῶν σκαφῶν τῶν Χανίων, τῆς Ρόδου καὶ Εἰβοίας, ἅτινα ἐμποδίζουσι τὴν μεταξὺ τῶν νήσων ἐμπορίαν. Τόσα εἶναι τὰ δεινὰ, λέγει τὸ αὐτὸ ἔγγραφον, πὸν ὑφίστανται αἱ νῆσοι, ὥστε πολλοὶ κάτοικοι προτιμοῦν νὰ μετοικήσουον εἰς τὴν ξηρὰν !...».

Ἴδου τώρα ὁ φορολογικὸς κατάλογος μὲ τὸ ὄνομα ἐκάστης νήσου, μὲ τὸ ποσὸν τοῦ «χαρατίου», πὸν ἐπεβλήθη αὐταῖς ἀπὸ τὸν Μοτσενίγο, ὡς καὶ τὸ ποσόν, εἰς τὸ ὀποῖον ἐμειώθη βραδύτερον καὶ τὸ ὀποῖον τίθεται ἐν παρενθέσει. Τὸ ἔγγραφον λέγει τέλος ὅτι τὸ «χαράτσι» αὐτὸ ἐπλήρωνον πρωτύτερα καὶ εἰς τοὺς Τούρκους. Εἰς τὸν κατάλογον περιλαμβάνεται καὶ ἡ Κασσάνδρα, ὡς καὶ ἡ Θάσος.

Τὰ ὀνόματα γράφομεν ἑλληνιστὶ μὲ τὴν τωρινὴν ὀνομασίαν των, ἐνῶ ἐν παρενθέσει ἀναγράφονται τὰ ὀνόματα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἰταλιστὶ ἢ μάλλον ἐνετιστὶ :

Σάμος . . .	(Sammo)	. . .	ρεάλια 8000 (7000)
Κάρπαθος . . .	(Scarpanto)	. . .	» 12000 (1500)

* Αστυπάλεια . . .	(Stampalia)	ρεάλια 6000 (2000)
Πάτιμος	(Patino)	» 6000 (1500)
Λέρος	(Lero)	» 6000 (650)
* Ίκαρία	(Nicaria)	» 3000 (500)
* Ἐπισκοπή	(Piscopia)	» 2000 (700)
Νίσυρος	(Nixero)	» 2000 (700)
Χάλκη	(Carchi)	» 1000 (300)
Σύμη	(Simi)	» 1000 (600)
Κάσσοσ	(Casso)	» 1000 (300)
Κάλυμνος	(Calinno)	» 1200 (800)
Μήλος	(Millo)	» 10000 (7000)
* Ἄνδρος	(Andro)	» 12000 (9000)
Θήρα	(Santorini)	» 10000 (7000)
Νάξος	(Naxia)	» 8000 (7000)
Πάρος	(Paresi)	» 9000 (7000)
Κέα	(Zia)	» 4000 (2600)
* Ἴος	(Nio)	» 3200 (700)
Κύθνος	(Termia)	» 3200 (2500)
Σίφνος	(Sifanto)	» 2070 (1700)
* Ἀμοργός	(Morgò)	» 2000 (1200)
Μύκονος	(Micone)	» 2000 (1200)
* Ἀντίπαρος	(Antiparesi)	» 1600 (600)
Σέριφος	(Serfo)	» 1000 (500)
Φολέγανδρος	(Policandro)	» 850 (500)
Κιμωλός	(Argentiera)	» 500 (400)
Σπέτσαι	(Spetie)	» 500 (250)
* Ὑδρα	(Idra)	» 300 (350)
Σίκυνος	(Sichino)	» 300 (600)
Αἴγινα	(Egena)	» 2000 (2000)
* Ἀνάφη	(Namfi)	» 600 (250)
Σαλαμῖς	(Culuri)	» 1000 (600)
Ψαρὰ	(Psarà)	» 4000 (4000)
* Ἴμβρος	(Imbro)	» 4000 (1500)
Σαμοθράκη	(Samotrachi)	» 4000 (1500)
Μοσχονήσια	(Mosconissi)	» 600
Σκιάθος	(Schiato)	» 11000 (700)
Σκόπελος	(Scopelo)	» 10400 (8000)
Σκῦρος	(Schiro)	» 10000 (4000)
Θάσος	(Tasso)	» 8000 (4000)
* Ἀλόνησος	(Celidroni)	» 2000 (1500)

Κασσάνδρα και άλλα μέρη πλησίον δίδουν εις αιτάρι ετησίως αξίας ρεάλια... (λείπει ὁ ἀριθμὸς).

Πλὴν τῶν νήσων ὁ Μοροζίνι εἶχε καταστήσει τότε φόρου ὑποτελῆ δολόκληρον τὴν Αἰτωλοακαρνανίαν, ὡς καὶ τὴν Ἄρταν, καίτοι δὲν κατεῖχε τὰ μέρη ἐκεῖνα. Σκοπὸς τοῦ ἦτο ὁ χρηματισμὸς, καθ' ὃν χρόνον οἱ ἀτυχεῖς κάτοικοι τῆς Πελοποννήσου καὶ τῶν ἄλλων μερῶν ἐνόμισαν τότε ὅτι εἶχον ἐπανακτήσει τὴν ἐλευθερίαν ὑπὸ τὴν σκιὰν τῆς σημαίας τοῦ Ἁγίου Μάρκου καὶ ἐπανηγύριζον τὴν εἴσοδον τῶν μισθοφόρων ἐνετικῶν στρατευμάτων. Πλὴν ἐδοκίμασαν μεγάλας ἀπογοητεύσεις καὶ ἀνεπανορθώτους συμφοράς, διότι ὅλη αὐτὴ ἡ τυχὸδιωκτικὴ ἐκστρατεία τοῦ Μοροζίνι δὲν διήρκεσε πλέον τῶν 30 ἐτῶν. Ἡ Πελοπόννησος ἠρημώθη, αἱ Ἀθῆναι ἐξεκενώθησαν ἀπὸ τὸν πληθυσμὸν κατόπιν πιέσεως τῶν Ἐνετῶν καὶ οἱ κάτοικοι διεσκορπίσθησαν εἰς διαφόρους πόλεις τῆς Πελοποννήσου. Χαρακτηρίζομεν τυχὸδιωκτικὴν τὴν ἐκστρατείαν, διότι ἡ Ἐνετικὴ Ἀριστοκρατία εὐόρισκετο τότε ἐν καταρρεύσει. Ἐψυχορράγει!

Εἶδομεν ἀνωτέρω πόσας χιλιάδας ρεαλίων ὑπεχρεοῦντο νὰ καταβάλλουν ετησίως αἱ διάφοροι νῆσοι καὶ μὲ πόσας δυσκολίας ἐπετυγχάνετο ἡ εἴσπραξις. Καὶ ἵνα σχηματίσωμεν μίαν σαφῆ ἰδέαν περὶ τοῦ τί ἀντεπροσώπευε τότε ὡς νόμισμα ἀγοραστικὸν τὸ ἰσπανικὸν ρεάλι, ὅπερ ἐκυκλοφόρει εὐρύτατα, θὰ ἀναφέρωμεν συγκεκριμένα παραδείγματα.

Τὸ ἐνετικὸν δουκάτον ἀντεστοίχει μὲ λίρας ἐνετικὰς 6 καὶ σολδία 4, τὸ δὲ ρεάλι μὲ 8 λίρας, ἦτοι σολδία ἐνετικὰ 120. Ποίαν ἀγοραστικὴν δύναμιν εἶχον τὰ σολδία μᾶς τὸ λέγει μία διατίμησις τῶν τροφίμων, γενομένη ἐν Ναυπλίῳ τὴν 1ην Ἰουνίου 1712 (δέσμη ΠΡΟΒΕΛΙΤΟΡ ΤΖΕΝΕΡΑΛ ΔΑ ΜΑΡ Νῦ 956) ὑπὸ τοῦ Ἐνετοῦ ἀρχιναύαρχου Αὐγουστίνου Σαγκρέδο: «Τὸ ψωμὶ εἰς καρβέλια τῶν 24 οὐγγιῶν (600 γραμμάρια) πρὸς σολδία 4 τὸ καθέν. Τὸ κρασί πρὸς 20 σολδία τὴν μπότσαν (λίτρα 2.68) τὸ παλαιὸ τῆς Σκοπέλου. Πρὸς 10 τὸ κρασί τὸ ἐντόπιο καὶ πρὸς 14 τὸ σαμιώτικο τὸ μωσχάτο. Τὸ κρέας πρὸς 4 τὴν ἐνετικὴν λίτραν τὸ βωδινί, 6 τὸ μωσαρίσιο καὶ 5 τὸ τοῦ προβάτου. Τὸ βούτυρον πρὸς 16 σολδία τὴν ἐνετ. λίτραν, τὰ φασόλια πρὸς 3, τὰ ξηρὰ πιζέλλια πρὸς 6, ἡ σταφίς πρὸς 4, τὸ ρύζι πρὸς 5» καὶ οὕτω καθεξῆς. Ἄρα μὲ ἐν ρεάλι, δεδομένου ὅτι διὰ τὸ βούτυρον ἡ λίτρα ἡ ἐνετικὴ ἀντεστοίχει πρὸς 301 γραμμάρια ἀντὶ τῶν 477, ποὺ ἦτο δι' ἄλλα εἶδη, μὲ ἐν ρεάλι, λέγομεν, ἡγοράζοντο δύο χιλιόγραμμα καὶ ἐν τέταρτον βουτύρου, ἦτοι σημερινῆς αξίας τεσσάρων περίπου δολλαρίων, εἰς τρόπον ὥστε ἓνα «ξερονῆσι», ποὺ ἐφορολογεῖτο μὲ 10.000 ρεάλια, ἦτο ὥσάν νὰ ἐφορολογεῖτο μὲ 40.000 δολλάρια ετησίως!!! Ἀπίστευτα δηλαδὴ καὶ ἀνήκουστα πράγματα καὶ δι' ἓνα ἀκόμη λόγον, καθόσον, ὁσάκις ἀπεμακρύνετο ἀπὸ τὰ ὕδατα τοῦ Αἰγαίου πελάγους ὁ ἐνετικὸς στόλος, ἔσπευδεν ὁ τουρκι-

κός, ὁ ὁποῖος ἐξηνάγαζε τοὺς κατοίκους νὰ καταβάλουν τὸ ὀφειλόμενον εἰς τὸν Μέγαν Αὐθέντην «χαράτσι» καὶ ἔτσι αὐτοὶ οἱ ταλαίπωροι νησιῶται τὸ ἐπλήρωνον διπλό!!

*
*
*

Εἰς τὴν σειρὰν τῶν τυχοδιωκτικῶν ἀνὰ τὸ Αἰγαῖον ἐπιχειρήσεων τῆς ἐλαφροῦς ἐνετικῆς μοίρας περιλαμβάνονται καὶ αἱ ἐπιθέσεις ἐναντίον τῆς Κασσάνδρας, τῆς Καβάλλας καὶ τῆς Θάσου, περὶ ὧν πραγματεύονται τὰ κατωτέρω δημοσιευόμενα ἰταλιστὶ καὶ ἐν ἑλληνικῇ μεταφράσει ἔγγραφα:

Κρατικὸν Ἀρχεῖον Βενετίας—Δέσμη 1117—Γενικὸς κατὰ θάλασσαν καπιτάνος.

ἽΟ Γεν. καπιτάνος Φραγκῖσκος Μοροζίνι γράφει ἐκ Πρεβέζης τῆ 8 - 12 - 1684 πρὸς τὸν Δόγην: «Ὁ εὐγενὴς Κανάλ μὲ τὸ πλοῖον Φιάμμα, ἐνῶ ἠκολούθει τὴν ναυαρχίδα πρὸς τὴν Κασσάνδραν, παραμείναντος ὀπισθεν τοῦ πυρπολικοῦ, μὴ δυναμένου νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὴν σφοδρότητα τοῦ ἀνέμου, ἠναγκάσθη νὰ σταματήσῃ πλησίον του, ἵνα μὴ τὸ ἐγκαταλείψῃ μόνον, καὶ κατ' εὐτυχῆ συγκυρίαν κατηυθύνθη καὶ ἠγκυροβόλησεν εἰς τὸν λιμένα τῆς Σκοπέλου ἐγκαίρως, ὥστε νὰ περισυλλέξῃ μὲ οἰκτίρμονα συμπαράστασιν τοὺς διασωθέντας¹ στρατιώτας καὶ ναύτας, ποὺ ἐκινδύνευον νὰ αἰχμαλωτισθοῦν ὑπὸ τῶν Τούρκων... εἰς τὰς αὐτὰς ἐπιστολὰς ὁ καπιτάν Μολὶν μοῦ ἀναφέρει ὅτι κατεδίωξε μέχρι τοῦ λιμένος Φώκιες ἐξ ἐχθρικὰς γαλέρας κατὰ τὸν παρελθόντα Αὐγουστον καὶ ὅτι πλησίον τῆς Μυτιλήνης συνέλαβεν ἓν φορτηγὸν πλοῖον, περιέχον καυσόξυλα διὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν καὶ κατέσχε τὸ φορτίον, καθὼ ἐχθρικόν. Ἀπέλυσεν ὅμως τοὺς ἀνδρας τοῦ πληρώματος, ποὺ ἦσαν Ἕλληνες, λαμβάνων ὑπ' ὄψει μὲ τὸν θερμὸν αὐτοῦ ζῆλον ὅτι τοιαύτη γενναιοφρων ἐπιείκεια θὰ διετήρει διὰ μέσου τούτων ἐλεύθερον τὸ ἐμπόριον μὲ τοὺς Τούρκους. Ἐν τούτοις ἀπηγόρευσα εἰς τοὺς ἰδίους δι' αὐστηρᾶς προκηρύξεως, διαβιβασθείσης εἰς τὰς νήσους τοῦ Ἀρχιπελάγους καὶ εἰς τὴν ξηρὰν, νὰ κινήται πλοῖόν τι ὑπερβαῖνον τὰ ὀκτὼ κουπιά, ἵνα μὴ λαμβάνῃ χώραν τὸ ἄτοπον τοῦτο, ἐπ' ὀφελείᾳ τοῦ Δημοσίου.

ARCHIVIO DI STATO—VENEZIA—BUSTA No 1117. CAPITAN GENERAL, DA MAR

Il Capitan General Francesco Morosini scrive al Doge da Prevesa li 8 - 12 - 1684 «...il nobile huomo Canal con la nave Fiamma, mentre seguìtava la Capitana verso Cassandra, essendo rimasto indietro il burlo, perchè non poteva resistere al vento, poggìo con lo

¹ Εἶχε ναυαγήσει ἐκεῖ ἓνα ἐνετικὸν πολεμικόν, ὡς μανθάνομεν ἀπὸ τὴν ἀλληλογραφίαν.

stesso al fine di non lasciarlo solo e venne per buona sorte dar fondo nel porto di Scopelo, in tempo per raccogliere con pietosa assistenza il sopravanzo della milizia e marinarezza che stava in pericolo di rimaner preda dei nemici... nelle lettere medesime il Capitan Molin mi partecipa d' haver inseguito sino al porto di Fokies sei galere nemiche nel mese di Agosto ultimo caduto e presa verso Metelino una saicca carica di legno da fuoco per Alessandria e la trattenne come roba destinata a comodo nemico; ma licenziò le genti che la conducevano per esser Greci, considerando col suo infervorato zelo che tale indulgenza generosa havrebbe mantenuto, col mezzo di questi, libero il commercio con i Turchi; però ho inhibito ai medesimi, con vigoroso proclama, trasmesso nelle isole dell' Arcipelago e nella Terra Ferma, il poter navigare bastimento alcuno che ecceda li otto remi, onde si divertisca l' inconveniente con pubblico profitto.

Scrive pure d' essersi portato a San Strati sopra offerte statagli fatta dall' isola di Limnos, ma che non sono comparsi, in conformità del concerto, ivi i vecchiardi. E che poi si avanzò a Tasso dove ebbe modo di far 150 schiavi, cioè 36 da remo, 40 donne e li rimanenti minori dell' uno e dell' altro sesso, rascodendo poscia coll' uso di destertà e del vigore, dall' isola, Reali 1000.

Γράφει ὁμοίως ὅτι κατέπλευσεν εἰς τὸν Ἅγιον Εὐστράτιον, διότι οἱ τῆς Λήμνου δημογέροντες εἶχον ὑποσχεθῆ νὰ φέρουν τὰ συμφωνηθέντα, ἀλλὰ δὲν ἐνεφανίσθησαν. Κατόπιν κατηυθύνθη εἰς τὴν Θάσον, ὅπου κατώρθωσε νὰ συλλάβῃ 150 αἰχμαλώτους, ἦτοι 36 διὰ κωπηλασίαν,¹ 40 γυναῖκας καὶ τοὺς ὑπολοίπους ἀνήλικας τῶν δύο φύλων, καὶ εἰσέπραξε διὰ τῆς δεξιότηχίας καὶ τῆς αὐστηρότητος ἀπὸ τὴν νῆσον ρεάλια 1000. Πληροφορηθεὶς δὲ ὅτι οἱ Τοῦρκοι τῆς Καβάλλας εἶχον πανικοβληθῆ καὶ ἤθελον νὰ προσφέρουν «χαράτσι», ἐπέρασεν εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη, ἐβουβάδισε μὲ τριπλῆν ὁμοβροντίαν τὸ φρούριον ἐκεῖνο καὶ ἀποφασίσας τέλος νὰ θερμάνῃ τὴν ἐπιχείρησιν δι' ἀποβάσεως στρατιωτῶν, ἀπέστειλε τὸν καπιτὰν Μπιάνκο μὲ τὰ πειρατικά του σκάφη, ὅπως τὸ ἐξασφαλίσῃ. Καὶ ὅτι παρ' ὄλην τὴν σφοδρὰν αὐτοῦ ἐπιθυμίαν, ἵνα φανῆ ὠφέλιμος εἰς τὴν Ὑμετ. Γαληνότητα, δὲν τῷ ἐστάθη εὐνοϊκὴ ἡ τύχη, διότι οἱ Τοῦρκοι ἐνεδρεύοντες ὅπισθεν τοῦ λόφου ἐξεκένωσαν ἐναντίον των τὰ τυφέκιά των, καίτοι δὲ ἀπήνησαν καὶ οὗτοι μὲ τυφεκιοβολισμοὺς, ἐθεώρησαν σκόπιμον νὰ ἀποσυρθοῦν ἐκεῖθεν, διότι οὔτε

¹ Εἶχε μεγάλην ἀνάγκην κωπηλατῶν ὁ ἐνετικὸς στόλος. Χάριν περιεργείας σημειοῦμεν ὅτι ἡ ναυαρχίς, ἡ νεότευκτος καὶ πολυτελής, ἐκινεῖτο μὲ 30 κουπιὰ ἐκατέρωθεν καὶ εἰς τὸ κάθε κουπιὶ ἦσαν τοποθετημένοι κλιμακῆδὸν ἀνὰ 8 κωπηλάται, ἦτοι ἡ ναυαρχίς ἐκινεῖτο μὲ 480 !! κωπηλάτας.

τὸ κανόνι ἠδύνατο νὰ τοὺς ὑποστηρίξῃ εἰς ἐκείνην τὴν θέσιν καὶ οὕτως ἔκρινε φρόνιμον νὰ στρέψῃ τὴν προῶραν καὶ πάλιν πρὸς τὴν Θάσον, μὲ τὴν θλίψιν, ὅτι δὲν ἠδυνήθη νὰ κατανικήσῃ τὴν ἐχθρικήν ἀντίστασιν καὶ νὰ ἀποβιβασθῇ εἰς τὴν ξηράν, ὅπως ἀκριβῶς ἐπεθύμει νὰ τὸ ἐπιτύχῃ πρὸς μεγάλην τιμὴν τῶν ὄπλων, ἃν εἶχε κατορθώσει νὰ γίνῃ κύριος τοῦ φρουρίου τούτου, τὸ ὁποῖον, μολονότι δὲν ἔχει εἰμὴ τρία κανόνια, ἐν τούτοις ὅμως κεῖται μετὰ τῆς μεγάλης πόλεως τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τῆς Ἀδριανουπόλεως. Μοὶ προσθέτει ὅτι, περῶσας κατόπιν εἰς Κασσάνδραν, συνέλεξεν ἀπὸ τὰ παραλία ἐκεῖνα χωρὰ 1400 «κοιλὰ»¹ σιταριοῦ καὶ ὅτι εἰς τὸ χωρὶὸ Βάλτα ἐξεδίωξεν ἓνα ἀγᾶν μὲ 60 Τούρκους καὶ ἔκαυσε δύο πύργους, παρ' αὐτῶν ἐγκαταλειφθέντας, καὶ τέλος κατηυθύνθη ὅπως ἐνωθῇ μὲ τὰ ἐφεδρικά πλοῖα εἰς τὴν ρηθεῖσαν νῆσον Σκόπελον, ἀπὸ τοὺς χωρικοὺς τῆς ὁποίας μόλις κατῶρθωσε νὰ πάρῃ 1000 βαρέλια² κρασί...

Che avvisato che li Turchi alla Cavalla fossero in costernation e volessero offerir «carazzo» passasse a quelle parti, bersagliasse quel castello con triplicati sbari di cannone e con le bombe, e, divisando infine di incalorir l' intrapresa con lo sbarco di militie, spedisse il capitano Bianco con le sue galeotte per assicurarlo; ma all' ardore sempre nodrito di profittar alla Serenità Vostra, non corrispondesse la sorte; mentre li Turchi imboscati dietro una collina scaricarono sopra li medesimi una salva d' archibugiate alla quale se ben fosse valorosamente risposto col moschetto convenissero ritirarsi, nè potendo in quel sito sostenerli il calor del cannone, credesse savio partito rivolger nuovamente il bordo verso Tasso, col ramarico di non haver potuto superar il contrasto dei nemici e poner piede a terra, per il fine desiderato che sarebbe riuscito, con gran decoro delle Armi, quando avesse potuto impadronirsi del castello stesso, mentre se ben monito di soli tre cannoni, ha la sua situazione tra la gran città di Salonichi e Andrinopoli. Mi aggiunge che passato poi a Cassandra, ricavasse da quelle ville littorali 1400 «chilò» di formento e facesse in villa di Valta fugare un Agà con 60 Turchi, abbrucchiando due forti torri da essi abbandonata, da dove dopo si incamminasse ad unirsi con le conserve nell' isola predetta di Scopelo, dai paesani della quale non avesse potuto haver che barille mille di vino.....

K. Δ. ΜΕΡΤΖΙΟΣ

¹ Τὸ «κοιλὸ» εἰς τὴν Κασσάνδραν (ἴσα Μνημεῖα Μακεδ. Ἱστορίας) ἀντεστοίχει πρὸς 30 περίπου χιλιόγραμμα.

² Ἡ ἐνετικὴ barila περιεῖχε 64 λίτρα ἢ 58 περίπου χιλιόγραμμα.